



НАВЧАЛЬНО - НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ  
АГРОТЕХНОЛОГІЙ, СЕЛЕКЦІЇ ТА  
ЕКОЛОГІЇ

**ПДАУ**  
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ



**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

**ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Навчально-науковий інститут агротехнологій, селекції та екології**

**Кафедра селекції, насінництва і генетики**

**МАТЕРІАЛИ ІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ  
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

**“СУЧАСНІ НАПРЯМИ ТА ДОСЯГНЕННЯ  
СЕЛЕКЦІЇ І НАСІННИЦТВА  
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР”**

**м. Полтава, 29 березня 2024 р.**

## ЗМІСТ

### СЕКЦІЯ 1. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ У СЕЛЕКЦІЇ РОСЛИН

<b>Білявська Л.Г., Білявський Ю.В.</b> ВИДАТНОМУ ПОЛТАВСЬКОМУ СЕЛЕКЦІОНЕРУ – 80 РОКІВ	7
<b>Білявська Л.Г., Діянова А.О., Білявський Ю.В.</b> НАПРЯМИ ТА ЗАВДАННЯ СЕЛЕКЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ СОЇ КУЛЬТУРНОЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	9
<b>Ярош А.В., Рябчун В.К., Солонечна О.В.</b> АДАПТИВНІСТЬ ЖИТА ОЗИМОГО ЗА ПАРАМЕТРАМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПЛАСТИЧНОСТІ ТА СТАБІЛЬНОСТІ В УМОВАХ СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	12
<b>Дупляк О.Т., Кобизєва Л.Н.</b> КВАСОЛЯ В УКРАЇНІ	15
<b>Самородов В.М., Халимон О.В.</b> ВНЕСОК В.Д. МЕДИНЦЯ (1924-2014) У РОЗВИТОК СОРТОВИПРОБУВАННЯ РОСЛИН В УКРАЇНІ	18
<b>Козаченко М.Р., Васько Н.І., Солонечний П.М., Наумов О.Г., Зимогляд О.В.</b> ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ В ХАРКІВСЬКІЙ СЕЛЕКЦІЇ ЯРОГО ЯЧМЕНЮ	20
<b>Самородов В.М., Халимон О.В.</b> ВАЛЕНТИН НІКОЛАЄВ (1889-1973) – ПЕРШОПРОХОДЕЦЬ СЕЛЕКЦІЇ ГЛАДІОЛУСІВ В УКРАЇНІ	23
<b>Гапон С.В., Ключник І.О., Сенкевич О.А.</b> СОРТОВЕ РІЗНОМАНІТТЯ ВИДІВ РОДУ <i>TARGETES L.</i> ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В ЛАНДШАФТНОМУ ДИЗАЙНІ	26
<b>Опара Н.М.</b> ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ СЕЛЕКЦІЇ	29
<b>Микитенко А.О., Криворучко Л.М.</b> СЕЛЕКЦІЯ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ ТА УКРАЇНІ	31
<b>Четверик О.О.</b> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПАРЖІ В УКРАЇНІ	34

### СЕКЦІЯ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ СЕЛЕКЦІЇ І НАСІННИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР В УМОВАХ ЗМІН КЛІМАТУ. ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ МЕТОДІВ У ТЕХНОЛОГІЯХ СЕЛЕКЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ ПОЛЬОВИХ КУЛЬТУР

<b>Тищенко В.М., Дінець О.М.</b> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МАРКЕРНОЇ ОЗНАКИ «ТОВЩИНА СОЛОМИНИ ДРУГОГО МІЖВУЗЛЯ» ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ В ТЕХНОЛОГІЇ СЕЛЕКЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ	36
--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	----

<b>Tyshchenko V.M., Kobylinska O.M.</b> MORPHOGENESIS OF THE TRITICUM AESTIVUM CULTURE UNDER THE CONDITIONS OF THE ABSENCE OF THE PHASE OF FORCED WINTER REST	38
<b>Тромсюк В.Д.</b> ПЛАСТИЧНІСТЬ ТА СТАБІЛЬНІСТЬ КОЛЕКЦІЙНИХ ЗРАЗКІВ ТРИТИКАЛЕ ОЗИМОГО ЗА ОСНОВНИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ ЗЕРНОВОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ	40
<b>Жук О.І.</b> ПРОДУКТИВНІСТЬ РОСЛИН ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ У ПОСІВІ	42
<b>Тригуб О.В., Роговий О.Ю.</b> ФОРМУВАННЯ ТА ПІДТРИМАННЯ НАСІННЄВОГО ФОНДУ КОЛЕКЦІЙНОГО ЗІБРАННЯ ГРЕЧКИ УСТИМІВСЬКОЇ ДОСЛІДНОЇ СТАНЦІЇ РОСЛИННИЦТВА	46
<b>Єгоров Д.К., Єгорова Н.Ю., Реліна Л.І., Сарапін Г.П., Бордун М.Д.</b> РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРОБНИЦТВА НАСІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР	49
<b>Силенко С.І., Барилко М.Г., Безугла О.М.</b> ПОТЕНЦІАЛ ГОРОШКУ ПОСІВНОГО (ЯРОГО) В УМОВАХ ПІВДЕННОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	52
<b>Чернобай С.В., Рябчун В.К., Мельник В.С., Капустіна Т.Б., Щеченко О.Є.</b> ОЦІНКА СЕЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ ЯРОГО ТРИТИКАЛЕ ЗА КОМПЛЕКСОМ ЦІННИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ОЗНАК	54
<b>Маренич М.М., Ласло О.О., Драч В.С.</b> ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ З РІЗНИМИ ТИПАМИ РЕАКЦІЇ НА МІНЛИВІСТЬ УМОВ СЕРЕДОВИЩА	57
<b>Bahan A.V., Zhornyk I.I.</b> ADAPTIVE PROPERTIES OF CHICKPEA ( <i>CICER ARIETINUM</i> )	60
<b>Коба К.В.</b> ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ МАТЕРИНСЬКИХ ЛІНІЙ ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ В УМОВАХ ЗМІН КЛІМАТУ	62
<b>Коваленко Н.П., Поспелова Г.Д., Муха Б.Г., Пелих В.Ю.</b> СУЧАСНІ НАПРЯМКИ СЕЛЕКЦІЇ ОГІРКІВ	66

### СЕКЦІЯ 3. СОРТОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ УРОЖАЙНОСТІ

<b>Литвин О., Андрушко О., Мазурак І.</b> ВПЛИВ ГУСТОТИ САДІННЯ НА ВРОЖАЙНІСТЬ БУЛЬБ КАРТОПЛІ СОРТУ КНЯЖА	70
<b>Шагурська Н.В.</b> ОСОБЛИВОСТІ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ВРОЖАЙНОСТІ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО СОРТУ ВОЄВОДА	72

<b>Гутянський Р.А., Кузьменко Н.В., Жижка Н.Г., Шелякін В.О.</b> ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ КЛАСИЧНИХ ГІБРИДІВ СОНЯШНИКУ ЗАЛЕЖНО ВІД УДОБРЕННЯ ТА ГУСТОТИ СТОЯННЯ РОСЛИН	74
<b>Шапран В.С.</b> ПРОДУКТИВНІСТЬ ТА ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ ЗЕРНА ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ В ЦЕНТРАЛЬНОМУ ЛІСОСТЕПУ	76
<b>Тетерещенко Н.М.</b> АГРОТЕХНІЧНІ ЗАХОДИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ СОЇ ЗА УМОВ НЕСТІЙКОГО ЗВОЛОЖЕННЯ	78
<b>Голодна А.В., Грищенко Р.Є., Гордієнко М.В.</b> НАДЗЕМНА МАСА ТА ОБЛИСТНЕНІСТЬ РОСЛИН ПРОСА ПОСІВНОГО ЗАЛЕЖНО ВІД УДОБРЕННЯ ТА ПЕРЕДПОСІВНОГО ОБРОБЛЕННЯ НАСІННЯ	81
<b>Новостройний О.О., Кулик М.І.</b> ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЙНОСТІ БАКЛАЖАНА ЗА СОРТОВИМИ ОСОБЛИВОСТЯМИ	84
<b>Жукова В.М., Кулик М.І.</b> ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЙНОСТІ МІСКАНТУСУ ЗАЛЕЖНО ВІД СПОСОБУ ВИРОЩУВАННЯ У ФІТОЦЕНОЗІ	86
<b>Маренич М.М., Ласло О.О., Сахацький М.М.</b> ОПТИМІЗАЦІЯ ЖИВЛЕННЯ КУКУРУДЗИ ЗАЛЕЖНО ВІД ГЕНЕТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ГІБРИДІВ	88
<b>Shakalii S.M., Kulyk E.I.</b> SUNFLOWER WATER CONSUMPTION DEPENDS ON FACTORS CULTIVATION AND CONDITIONS OF VEGETATION	90
<b>Бараболя О.В., Латиш А.А.</b> УРОЖАЙНІСТЬ ПШЕНИЦІ ЯРОЇ ТВЕРДОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД СИСТЕМИ УДОБРЕННЯ ТА ПОГОДНИХ УМОВ ВЕГЕТАЦІЙНОГО ПЕРІОДУ	93
<b>Shakalii S.M., Voronko V.V.</b> THE ROLE OF HYBRID COMPOSITION IN THE FORMATION OF HIGH GRAIN YIELDS	96
<b>Маренич М.М., Баган А.В., Малов П.О.</b> ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ БІОПРЕПАРАТІВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ СОНЯШНИКУ	98
<b>Shakalii S.M., Cachko I.V.</b> GROWTH PROCESSES OF SUNFLOWER PLANTS DEPENDING ON GROWTH FACTORS	100
<b>Шакалій С.М., Мусієнко Н.</b> ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ М'ЯТИ	102
<b>Nevodnychi S.V., Bahan A.V.</b> FORMATION OF CHICKPEA PRODUCTIVITY DEPENDING ON DROUGHT RESISTANCE OF THE VARIETY	104

## **ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ БІОПРЕПАРАТІВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ СОНЯШНИКУ**

**Маренич М.М., професор кафедри селекції, насінництва і генетики, д. с.-г. н., професор**

**Баган А.В., доцент кафедри селекції, насінництва і генетики, к. с.-г. н., доцент**

**Малов П.О., здобувач ступеня вищої освіти магістр**

*Полтавський державний аграрний університет*

На даний час використання сучасних регуляторів росту рослин застосовується під час вирощування посівів соняшнику. В Україні уже створено багато біопрепаратів та проводяться відповідні дослідження за даною темою.

Правильне використання даної групи препаратів забезпечує отримання бажаних експериментальних та економічних результатів. Крім того, вони значно поліпшують екологічне становище, оскільки їх використання дозволяє вирішити багато питань стосовно забруднення навколишнього середовища пестицидами.

Тому розроблення ресурсощадних заходів для підвищення стійкості рослин соняшнику до хвороб та несприятливих чинників навколишнього середовища шляхом стимуляції природного потенціалу рослин наразі є актуальним питанням [2, 4].

Зараз у сільському господарстві відбувається скорочення використання мінеральних та органічних добрив. Розробляють нові шляхи збільшення виробництва продукції рослинництва із зменшенням доз внесення мінеральних добрив. Тому у науковців підвищився інтерес до використання біопрепаратів, створених на базі штамів асоціативних мікроорганізмів.

Використовують різні способи обробки біопрепаратів: передпосівна інокуляція насіння та позакореневе підживлення у фазі першої пари справжнього листка. Наприклад, спосіб внесення біопрепарату флавобактерин шляхом позакореневого підживлення рослин у період вегетації зустрічається рідко.

Найбільший ефект від використання даного препарату спостерігалось за варіантом передпосівної обробки насіння + обприскування у період вегетації. Було встановлено вплив флавобактерину на показники висоти рослин, діаметр кошика та масу насіння з кошику. Крім того, застосування даного препарату сприяло також збільшенню маси 1000 насінин та показника урожайності соняшнику [1, 7].

Із біопрепаратом Альбіт проведено також багато досліджень. Так, доведено ефективність даного препарату на різних сільськогосподарських культурах, зокрема і соняшнику.

Дослідниками були проведені дослідження із проведення передпосівної обробки насіння соняшнику препаратом Альбіт із різними фунгіцидами.

Встановлено найбільший біологічний ефект стійкості до таких хвороб як альтернаріоз, вертицильоз та фомопсис за варіантом Максим (2,5 кг/т) + Альбіт (0,1 кг/т). Відповідно ефективність застосування даних препаратів складала 93,4 %. А приріст урожайності гібридів соняшнику олійного напряму використання відповідно становила понад 0,54 т/га [3, 5].

У польових дослідженнях ДДАУ біологічна ефективність за використання препарату Альбіт на соняшнику проти сірої і білої гнилі та фомозу у середньому перевищувала у 1,4 рази.

За варіантом Віал + Альбіт ефективність використання даних препаратів проти цих хвороб відповідно складала 63-78 %, а також підвищувалася схожість насіння.

Дослідженнями також встановлено, що біопрепарати типу Альбіт не лише підвищують продуктивність сільськогосподарських культур, а й знімають гербіцидний стрес.

Дослідженнями ДДАУ встановлено вплив препарату Альбіт сумісно із використанням гербіциду Міура на посівах соняшнику. Ефективність біопрепарату не тільки не знижувала дію гербіциду, а й підсилювала комплексний вплив препаратів на 11 %. Крім того, комплексне використання біопрепарату і гербіциду сприяло збільшенню діаметра кошика на 13 %, маси 1000 сім'янок – 9-11 % [6].

Таким чином, комплексне використання біопрепаратів має значний вплив на підвищення продуктивного потенціалу соняшнику. Сумісне використання даної групи препаратів сприяє інтенсивнішому поглинанню рослинами азоту і фосфору; виконує захисну функцію рослини від хвороб; підвищує стійкість рослин до стресових факторів. Крім того, застосування біопрепаратів на посівах соняшнику в цілому підвищує рівень урожайності даної культури.

### Список літературних джерел

1. Баган А.В., Кодесніков А.С., Черевко В.В. Продуктивність гібридів соняшнику української селекції. *Матеріали XI науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні напрямки та проблеми у технологіях вирощування продукції рослинництва»* Полтава, Полтавський державний аграрний університет, 2021. С.103-106.
2. Буряк Ю.І. Огурцов Ю.Є., Чернобаб О.В., Клименко І.І. Ефективність застосування регуляторів росту рослин та мікродобрива в насінництві соняшнику. *Вісник ЦНЗ АПВ Харківської області*. 2014. Вип.16. С. 20-25.
3. Волкогон В.В., Димова С.Б. Вплив мікробних препаратів на засвоєння культурними рослинами поживних речовин. *Вісник аграрної науки*. 2010. №5. С. 25–28.
4. Кононюк В. Соняшник – провідна культура АПК України. *Агровісник України*. 2007. № 1. С. 47-50.
5. Лозюк С.Л., Баган А.В. Вплив позакореневого підживлення мікродобривом Євростім Аміно на якість насіння соняшнику. *Актуальні*

*питання стабілізації аграрного виробництва за умов глобального потепління: матеріали VI наук.-практ. інтернет-конфер.* м. Полтава, 7 грудня 2023 р. Полтава: ПДАА, 2023. С. 29-31.

6. Маслієнко Л.В. Вермікулен – перспективний мікробіопрепарат поліфункціонального типу для захисту соняшнику та інших сільськогосподарських культур від хвороб. *Олійні культури: Науково-технічний бюлетень науково-дослідного інституту олійних культур.* 2009. № 2. С. 40-50.

7. Шакалій С.М., Юрченко С.О., Баган А.В., Шевченко В.В., Зароза А.О. Особливості росту та розвитку соняшника залежно від біопрепаратів. *Вісник ПДАА.* 2022. № 3. С. 11–17. doi: 10.31210/visnyk2022.03.01

## **GROWTH PROCESSES OF SUNFLOWER PLANTS DEPENDING ON GROWTH FACTORS**

**Shakalii S.M., associate professor of the department of plant breeding, candidate of agricultural sciences. n., associate professor  
Cachko I.V., holder of the Doctor of Philosophy degree**

*Poltava State Agrarian University*

The growth properties of different sunflower hybrids differ among themselves according to such indicators as initial growth energy, onset time and duration of development phases, period of onset of maturity, morphological parameters of plants, yield properties and quality indicators of products. At the same time, in the same hybrid, due to changes in climatic or technological growing conditions, the main indicators may also change.

Therefore, the level of realization of the biological potential of plants depends both on hereditary possibilities and, to a large extent, on environmental conditions and optimization of the conditions necessary for passing the relevant stages of ontogenesis, because it is impossible to eliminate the shortcomings at the previous stage in the future [1].

In sunflower, there is a fairly close correlation between the duration of the growing season, the total phytomass and the yield level. At the same time, the total phytomass of sunflower plants is mainly determined by the height of the plants, their leafiness and stem diameter, and later by the diameter and weight of the basket [2].

The height of plants is considered one of the important morphobiological features that characterizes the reaction of plants to changes in growing conditions.